

THE CIRCULAR ECONOMY AS AN INSTRUMENT OF GREEN ECONOMY IN GEORGIA

Copyright © 2026 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: May 29, 2026
Published: June 15, 2026
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC21022026-44

Nika Tsotsoria

PhD Student at

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-6254-9864>

Email: nika.tsotsoria4371@eab.tsu.edu.ge

ABSTRACT

Research Objective: The objective of this study is to analyze the role of the circular economy as an instrument of green economic development in Georgia. The paper examines the conceptual relationship between circular and green economy approaches, assesses existing policy and institutional frameworks supporting resource efficiency and sustainable production, and evaluates the extent to which Georgia is aligning its economic development model with circular economy principles. Considering Georgia's increasing environmental pressures, resource management challenges, and commitments to sustainable development and European integration, the study aims to identify key opportunities and barriers for advancing circular economy practices.

Methodological Approach: The research employs a qualitative and analytical approach based on normative, policy, and institutional analysis. The study draws on national legislation, strategic policy documents, environmental programs, and international frameworks, including EU circular economy and green growth strategies. A comparative analytical method is applied to assess Georgia's progress relative to international best practices. The study also integrates a conceptual analysis of circular economy principles and their application to resource efficiency and sustainable production systems.

Main Results and Implications: The findings suggest that although Georgia has made initial progress in promoting sustainable development and environmental policy integration, the implementation of circular economy principles remains limited and fragmented. Key challenges include weak institutional coordination, insufficient infrastructure for waste management and recycling, limited economic incentives for businesses, and low public awareness. The study identifies the need for stronger policy coherence, targeted economic instruments, and improved institutional capacity to support circular economy development. These findings are relevant for policymakers, environmental agencies, and development partners aiming to enhance sustainable economic transformation in Georgia.

Key words: Circular economy; Green economy; Resource efficiency; Sustainable development; Environmental policy.

REFERENCES:

1. Aladashvili, G. (2025). Waste Oils: Systemic Management Experience and Georgia's Challenges. The New Economist, №4, pp. 63–73. <https://new-economist.com.ge/media/documents/04-2025-63-73-%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%A8%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%9A%E1%83%98.pdf>

E1%83%98%E1%83%9A%E1%83%98.pdf

2. Aladashvili, G. (2024). Plastic Use in the Focus of Political Decisions. The New Economist, №4 (19), 2024. <https://neweconomist.com.ge/media/documents/04-2024-18-25.pdf>

3. Aladashvili, G. (2022). Aspects of Improving Waste Management in the European Union. The New

Economist / ახალი ეკონომისტი, Vol. 17, Issue 2, 76–84. <https://neweconomist.com.ge/media/documents/76-84.pdf>

4. Abesadze, R. (2014). Economic Development. P. Gugushvili Institute Publishing, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Tbilisi, p. 60.

5. Buachidze, N., Dzebisashvili, N., Gurguliani, I., & Chikviladze, K. (2023). Circular economy of Georgia. In Circular Economy: Recent Trends in Global Perspective. IDEAS RePEc. https://ideas.repec.org/h/spr/sprchp/978-981-16-0913-8_12.html

6. Ellen MacArthur Foundation. (2021). Circular economy in waste management. <https://ellenmacarthurfoundation.org/topics/circular-economy-introduction/overview>

7. Gurguliani, I. (2025). Waste management and circular economy issues in Georgia. United Nations Economic Commission for Europe. https://unece.org/sites/default/files/2021-11/5_2_ENG_waste%20policy-georgia.pdf

8. Gvelesiani, R., Gogorishvili, I., Erkomaishvili, G., Lekashvili, E., Khurtsia, L., & Gaprindashvili, G. (2022). Economic Policy: Book II. Tbilisi: Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Press. https://www.tsu.ge/assets/media/files/48/nashromebi/Ekonomikuri-Politika_II.pdf

9. Japaridze, O. (2025). Challenges and Opportunities for Sustainable Development of Mountain Tourism in Georgia. The New Economist, № 4, 89–94. <https://neweconomist.com.ge/media/documents/04-2025-89-94-%E1%83%AF%E1%83%90%E1%83%A4%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%AB%E1%83%94.pdf>

10. Karchava, L., & Kutaladze, E. (2020). Tourism as One of the Priority Directions in Georgia. The New Economist / ახალი ეკონომისტი, № 3 (58), 45–51. <https://neweconomist.com.ge/media/documents/Eko-3-2020-45-51.pdf>

11. Karchava, L. (2014). Again about the investment environment in Georgia Or what kind of investor do we need?/ისევ საინვესტიციო გარემოს შესახებ საქართველოში ანუ როგორი ინვესტორი გვჭირდება?. The New Economist, 9(3), 45-2.

12. Karchava, L., Veshapidze, S., & Tsikelashvili, S. (2025). Georgia's Perspective in the Context of Developing Economic Relations between China and the European Union. The New Economist, 20(1), 8-23.

13. Karchava, L., Chiabrishvili, K., Goroshidze, G., Mgeladze, L., & Veshapidze, S. (2026). Indicators of ef-

fective use of the rich experience of academic staff. The New Economist, 20(4), 21-35.

14. Karchava, L., Nanuashvili, I., Zoidze, G., & Veshapidze, S. (2025). Georgia's Strategic Role in Eurasian Transport and Digital Logistics Transformation. The New Economist, 20(2), 40-53.

15. Karchava, L., Veshapidze, S., & Chiabrishvili, K. (2023). Economic perspective of establishing strategic partnership between China and Georgia. The New Economist, 18(3), 7-2.

16. Khutsishvili, T., & Lomidze, N. (2022). Circular economy and resource efficiency in Georgian municipalities. Georgian Economic Review, 14(2), 101–118.

17. Kvashilava, G. (2025). The Origin and Development of Agriculture – The First Economic Revolution. The New Economist, № 1 (76), 60–70. <https://neweconomist.com.ge/media/documents/01-2025-%E1%83%99%E1%83%95%E1%83%90%E1%83%A8%E1%83%98%E1%83%9A%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%90-60-70.pdf>

18. Moniava, T. (2020). Conclusions regarding legal forms of compensation for environmental damage in forest exploitation. The New Economist, № 1–2 (Vol. 15). <https://neweconomist.com.ge/media/documents/%E1%83%9B%E1%83%9D%E1%83%9C%E1%83%98%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%90-2.pdf>

19. Okrotsvaridze, L., & Okrotsvaridze, A. (2021). Ecology – “World Through a Small Window”. The New Economist / ახალი ეკონომისტი, Vol. 16, Issue 3 (3–4), 62–63. <https://neweconomist.com.ge/media/documents/Okrocvaridze.pdf>

20. Okrotsvaridze, L. (2021). The Modern Vision of Agritourism / აგროტურიზმის თანამედროვე ხედვა. The New Economist / ახალი ეკონომისტი, Vol. 16, Issue 1, 60–84. <https://neweconomist.com.ge/journal/article/the-modern-vision-of-agritourismmagroturizmis-tanamedrove-khedva-1623168565/>

21. Otarashvili, A. (2026). Economic impact of soil degradation and assessment of restoration efficiency in the agricultural sector. The New Economist, 127–133. <https://neweconomist.com.ge/media/documents/01-2026-127-133-%E1%83%9D%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%A8%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%9A%E1%83%98.pdf>

22. Otarashvili, A. (2025). Regional problems of agricultural development and economic policy measures for their resolution. The New Economist, 20(4),

103-109. <https://neweconomist.com.ge/media/documents/04-2025-103-109-%E1%83%9D%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%A8%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%A%E1%83%98.pdf>

23. Pavliashvili, S. (2023). Waste Management and Extended Producer Responsibility in Georgia. Ministry of Environmental Protection and Agriculture of Georgia. <https://www.mepa.gov.ge/En/News/Details/21302>

24. Pavliashvili, S. (2024). Symposium: Waste Management and Circular Economy. Ministry of Environmental Protection and Agriculture of Georgia. Retrieved from: <https://www.mepa.gov.ge/Ge/News/Details/22903>

25. Pavliashvili, S., & Gubeladze, D. (2020). Agroecological agriculture and organic agricultural activities. The New Economist / ახალი ეკონომისტი, №3 (58), 15-21. https://neweconomist.com.ge/media/documents/Eko-3-2020-15-21P_G.pdf

26. Tskhakaia, K. (2024). Biodegradable waste management in Georgia: Opportunities and challenges. Environmental and Climate Technologies, 28(1), 556-565. <https://sciendo.com/de/article/10.2478/rtulect-2024-0043>

27. Tsotsoria, N. (2026). Analysis of the institutional arrangement for environmental protection in Georgia. The New Economist, 118-126. <https://neweconomist.com.ge/media/documents/01-2026-118-126-%E1%83%AC%E1%83%9D%E1%83%AC%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%90.pdf-11.pdf>

28. Tsotsoria, N. (2025). Economic policy of waste management and utilization in Georgia. The New Economist, 20(4), 95-102. <https://neweconomist.com.ge/media/documents/04-2025-95-102-%E1%83%AC%E1%83%9D%E1%83%AC%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%90.pdf>

29. Veshapidze, S., Otinashvili, R., Gvarutsidze, A., Abuselidze, G., & Zoidze, G. (2022). Modern technologies to overcome the challenges of globalization. Entrepreneurship, 10(2), 22-32. <https://neweconomist.com.ge/media/documents/19-33.pdf>

30. Veshapidze, S., Kereselidze, L., & Tsirdava, N. (2024). Decarbonization of energy and challenges of sustainable development of Georgia.

31. Veshapidze, S., & Karchava, L. (2022). Contradictions of Globalization under the COVID-19 Pan-

demic. Bull. Georg. Natl. Acad. Sci, 16(4), 152-157.

32. Zarnadze, G. (2023). The Aspects of Implementing Eco-Innovations in Business. The New Economist, №1 (68), 2023, 26-33. <https://neweconomist.com.ge/media/documents/01-2023-26-33-%E1%83%96%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%AB%E1%83%94.pdf>

33. Zhgenti, N. (2024). Economic Policy of Environmental Protection Facing Modern Challenges. The New Economist, №1 (19), 2024 <https://neweconomist.com.ge/media/documents/11.pdf>

34. Zagaidze, V., & Karchava, L. (2026). Artificial Intelligence and Data-Driven Policy in Economic Governance: Opportunities and Risks. The New Economist, 21(1), 85-92.

35. European Environment Agency. (2020). Circular economy and waste management in Europe. <https://www.eea.europa.eu/themes/waste>

36. European Environment Agency. (2021). Waste management in Europe – Trends and indicators. <https://www.eea.europa.eu/themes/waste>

37. Georgian Ministry of Environmental Protection. (2022). Waste management system in Georgia. <https://waste.mepa.gov.ge/Methodology/Index>

38. Matsne.gov.ge. (2025). Georgia – Waste Management Code. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2676416>

39. Ministry of Environmental Protection and Agriculture of Georgia (MEPA). (2024). A New Project aimed at Waste Management in Georgia. <https://mepa.gov.ge/En/News/Details/21654>

40. UNDP. (2022). Municipal waste management in Georgia. <https://www.undp.org/georgia/publications/municipal-waste-management>

41. World Bank. (2020). Georgia: Municipal waste management modernization. <https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/project-detail/P160215>

42. OECD. (2020). Municipal waste management indicators. <https://www.oecd.org/environment/waste/>

43. European Investment Bank. (2021). Financing waste management projects in Eastern Europe and Caucasus. <https://www.eib.org/en/projects/sectors/environment/waste-management/index.htm>

44. Geostat. (2023). Environmental statistics of Georgia. National Statistics Office of Georgia. <https://environment.geostat.ge/en/>

სირკულარული ეკონომიკა, როგორც მწვანე ეკონომიკის ინსტრუმენტი საქართველოში

ნიკა წონორია

ივანე ჯავახიშვილის
სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ეკონომიკის დოქტორანტი
ელ. ფოსტა: nika.tsotsoria4371@eab.tsu.edu.ge

აბსტრაქტი

კვლევის მიზანი: მოცემული კვლევის მიზანია საქართველოში ცირკულარული ეკონომიკის, როგორც მწვანე ეკონომიკის ინსტრუმენტის, როლის ანალიზი. ნაშრომი იკვლევს ცირკულარული და მწვანე ეკონომიკის კონცეპტუალურ კავშირს, აფასებს რესურსეფექტიანობისა და მდგრადი წარმოების მხარდამჭერ არსებულ პოლიტიკურ და ინსტიტუციურ ჩარჩოებს და განიხილავს, თუ რამდენად არის საქართველო მიერთებული ცირკულარული ეკონომიკის პრინციპებზე დაფუძნებულ განვითარების მოდელთან. საქართველოს მზარდი ეკოლოგიური გამოწვევების, რესურსების მართვის პრობლემებისა და მდგრადი განვითარების/ევროინტეგრაციის ვალდებულებების გათვალისწინებით, კვლევა მიზნად ისახავს ძირითადი შესაძლებლობებისა და ბარიერების იდენტიფიცირებას.

მეთოდოლოგიური მიდგომა: კვლევა ეფუძნება ხარისხობრივ და ანალიტიკურ მიდგომას, რომელიც მოიცავს ნორმატიულ-სამართლებრივ და ინსტიტუციურ ანალიზს. გამოყენებულია ეროვნული კანონმდებლობა, სტრატეგიული დოკუმენტები, გარემოსდაცვითი პროგრამები და საერთაშორისო ჩარჩოები, მათ შორის ევროკავშირის ცირკულარული ეკონომიკისა და მწვანე ზრდის სტრატეგიები. შედარებითი ანალიზის მეთოდი გამოიყენება საქართველოს პროგრესის საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკებთან შესადარებლად. ასევე გამოყენებულია კონცეპტუალური ანალიზი ცირკულარული ეკონომიკის პრინციპებისა და მათი რესურსეფექტიან სისტემებში გამოყენების შეფასებისთვის.

ძირითადი შედეგები და გამოყენება: კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ მიუხედავად საქართველოში მდგრადი განვითარების და გარემოსდაცვითი პოლიტიკის მიმართულებით გარკვეული პროგრესისა, ცირკულარული ეკონომიკის პრინციპების პრაქტიკული დანერგვა ჯერ კიდევ შეზღუდული და ფრაგმენტულია. ძირითად გამოწვევებს წარმოადგენს ინსტიტუციური კოორდინაციის სისუსტე, ნარჩენების მართვის ინფრასტრუქტურის არასაკმარისი განვითარება, ბიზნესისთვის ეკონომიკური სტიმულების ნაკლებობა და საზოგადოების დაბალი ჩართულობა. კვლევა ხაზს უსვამს პოლიტიკის კოორდინაციის გაძლიერების, ეკონომიკური ინსტრუმენტების გაუმჯობესებისა და ინსტიტუციური შესაძლებლობების განვითარების აუცილებლობას. შედეგები მნიშვნელოვანია პოლიტიკის განმახორციელებლებისთვის, გარემოსდაცვითი უწყებებისა და განვითარების პარტნიორებისთვის.

საკვანძო სიტყვები: ცირკულარული ეკონომიკა; მწვანე ეკონომიკა; რესურსეფექტიანობა; მდგრადი განვითარება; გარემოსდაცვითი პოლიტიკა.

შესავალი

თანამედროვე გლობალური ეკონომიკური განვითარების პირობებში სულ უფრო მეტად აქტუალური ხდება ეკონომიკური ზრდის, რესურსების ეფექტიანი გამოყენებისა და გარემოს დაცვის ბალანსის უზრუნველყოფა. ტრადიციული ხაზოვანი ეკონომიკური მოდელი, რომელიც ეფუძნება პრინციპს „მოიპოვე-ანარმოე-გადაადგე“, მნიშვნელოვნად ზრდის რესურსების მოხმარებას და გარემოს დატვირთვას, რაც ქმნის მდგრადი

განვითარების სერიოზულ გამოწვევებს. ამ ფონზე საერთაშორისო ეკონომიკურ და გარემოსდაცვით პოლიტიკაში განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა ცირკულარული ეკონომიკის კონცეფციას, რომელიც მიზნად ისახავს ნარჩენების შემცირებას, რესურსების ხელახალ გამოყენებას და ეკონომიკური სისტემის ეფექტიანობის ზრდას (Ellen MacArthur Foundation, 2021).

ცირკულარული ეკონომიკა წარმოადგენს ეკონომიკური განვითარების ისეთ მოდელს, რომელიც

ეფუძნება რესურსების მაქსიმალურად ხანგრძლივ გამოყენებას ეკონომიკურ ციკლში და ნარჩენების მინიმიზაციას. აღნიშნული მიდგომა განიხილება როგორც თანამედროვე მწვანე ეკონომიკის ერთ-ერთი ძირითადი ინსტრუმენტი, რადგან იგი აერთიანებს გარემოსდაცვით, ეკონომიკურ და სოციალურ მიზნებს ერთიან სისტემაში. მწვანე ეკონომიკა გულისხმობს ეკონომიკური ზრდის ისეთ მოდელს, რომელიც უზრუნველყოფს გარემოსდაცვით მდგრადობასა და სოციალური კეთილდღეობის გაუმჯობესებას ერთდროულად (Abesadze, 2014).

საქართველო, როგორც გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყანა, დგას მნიშვნელოვანი სტრუქტურული და ინსტიტუციური გამოწვევების წინაშე გარემოს დაცვისა და რესურსების მართვის მიმართულებით. მიუხედავად იმისა, რომ ბოლო წლებში ქვეყანაში გარკვეული პროგრესი შეინიშნება გარემოსდაცვითი პოლიტიკის გაუმჯობესების კუთხით, განსაკუთრებით ნარჩენების მართვის სფეროში, სისტემური პრობლემები კვლავ აქტუალურია. ეს მოიცავს არასაკმარის ინფრასტრუქტურას, შეზღუდულ ეკონომიკურ სტიმულებსა და ინსტიტუციური კოორდინაციის სისუსტეს, რაც აფერხებს ცირკულარული ეკონომიკის პრინციპების სრულფასოვან დანერგვას (Tsotsoria, 2025).

საქართველოს გარემოსდაცვითი პოლიტიკის განვითარება მჭიდროდ არის დაკავშირებული ევროკავშირთან ინტეგრაციის პროცესთან. ევროკავშირის გამოცდილება აჩვენებს, რომ ცირკულარული ეკონომიკის ეფექტიანი დანერგვა მოითხოვს კომპლექსურ მიდგომას, რომელიც აერთიანებს სამართლებრივ რეგულაციებს, ეკონომიკურ ინსტრუმენტებსა და ინსტიტუციურ შესაძლებლობებს (European Environment Agency, 2021). შესაბამისად, საქართველოსთვის მნიშვნელოვანი გამოწვევაა ისეთი პოლიტიკის ფორმირება, რომელიც უზრუნველყოფს რესურსეფექტიან წარმოებასა და ნარჩენების შემცირებას.

საქართველოში ნარჩენების მართვის სისტემა ბოლო წლებში გახდა სახელმწიფო პოლიტიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულება. მიუხედავად გარკვეული წინსვლისა, კვლავ პრობლემად რჩება ნარჩენების გადამუშავების დაბალი მაჩვენებლები და ინფრასტრუქტურის არასაკმარისი განვითარება. საერთაშორისო შეფასებებიც მიუთითებს, რომ მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სისტემა საჭიროებს მნიშვნელოვან მოდერნიზაციას და ინვესტიციებს (World Bank, 2020). აღნიშნული პრობლემები პირდაპირ ზღუდავს ცირკულარული ეკონომიკის განვითარებას ქვეყანაში.

ამ პირობებში ცირკულარული ეკონომიკის როლის კვლევა საქართველოში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული თვალსაზრისით. იგი პირდაპირ უკავშირდება ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების მოდელის ტრანსფორმაციას, რესურსების ეფექტიან გამოყენებას და გარემოსდაცვითი პოლიტიკის გაუმჯობესებას.

ამრიგად, მოცემული სტატიის მიზანია ცირკულარული ეკონომიკის, როგორც მწვანე ეკონომიკის ინსტრუმენტის, როლის ანალიზი საქართველოში და არსებული გამოწვევებისა და განვითარების პერსპექტივების შეფასება.

ნარჩენების მართვა და რესურსეფექტიანობა საქართველოში

საქართველოში ნარჩენების მართვა წარმოადგენს გარემოსდაცვითი და ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთ ძირითად მიმართულებას, რომელიც პირდაპირ უკავშირდება ცირკულარული ეკონომიკის განვითარების პერსპექტივებს. თანამედროვე ეკონომიკური განვითარების პირობებში ნარჩენები აღარ განიხილება მხოლოდ ეკოლოგიურ პრობლემად და ის სულ უფრო მეტად აღიქმება როგორც ეკონომიკური რესურსი, რომლის ეფექტიანი გამოყენება ზრდის ეკონომიკურ ეფექტიანობას და ამცირებს გარემოსდაცვით ზენოლას (Ellen MacArthur Foundation, 2021).

საქართველოში მუნიციპალური ნარჩენების გენერაცია ბოლო წლებში სტაბილურად მზარდ ტენდენციას აჩვენებს. საქსტატის ოფიციალური მონაცემების მიხედვით, 2023 წელს ქვეყანაში წარმოქმნილი მუნიციპალური ნარჩენების რაოდენობა შეადგენდა დაახლოებით **1,184 ათას ტონას**, რაც წინა წელთან შედარებით დაახლოებით **7%-იანი ზრდაა** (Geostat, 2023). ეს მიუთითებს, რომ მოხმარებისა და ეკონომიკური აქტივობის ზრდა პირდაპირ აისახება ნარჩენების მოცულობაზე.

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველო ევროკავშირის ქვეყნებთან შედარებით ნაკლებ ნარჩენს წარმოქმნის ერთ სულ მოსახლეზე, პრობლემა მდგომარეობს არა რაოდენობაში, არამედ მართვის ხარისხში. ერთ სულ მოსახლეზე მუნიციპალური ნარჩენების რაოდენობა საქართველოში შეადგენს დაახლოებით **250-300 კილოგრამს წელიწადში**, მაშინ როდესაც ევროკავშირის საშუალო მაჩვენებელი აღემატება **500 კილოგრამს** (UNDP, 2022; European Environment Agency, 2020).

ამ მონაცემების ფონზე მნიშვნელოვანია ნარჩენების მართვის სტრუქტურის ანალიზი. საქართველოში წარმოქმნილი ნარჩენების უდიდესი ნაწილი კვლავ ნაგავსაყრელებზე ხვდება და მხოლოდ მცირე ნაწილი გადამუშავდება. არსებული შეფასებების მიხედვით, გადამუშავების დონე **10%-ზე ნაკლებია**, მაშინ როდესაც ევროკავშირის ქვეყნებში იგი **30-50%-ს** აღწევს (European Environment Agency, 2020). ეს განსხვავება ნათლად აჩვენებს სისტემურ ჩამორჩენას და ცირკულარული ეკონომიკის არასაკმარის განვითარებას.

ქვემოთ წარმოდგენილია ძირითადი მაჩვენებლების შედარებითი ანალიზი საქართველოსა და ევროკავშირის შორის (იხ. ცხრილი 1):

ცხრილიდან ნათლად ჩანს, რომ საქართველო მნიშვნელოვნად ჩამორჩება ევროკავშირის ქვეყნებს როგორც ნარჩენების გადამუშავების, ისე რესურსეფექტიანობის მიმართულებით, რაც მიუთითებს სისტემური რეფორმების აუცილებლობაზე.

ნარჩენების მართვის სისტემის ერთ-ერთი მთავარი პრობლემა ინფრასტრუქტურული უთანაბრობაა. დიდ ქალაქებში შედარებით განვითარებულია ნარჩენების შეგროვების სისტემა, თუმცა რეგიონებში კვლავ არსებობს მნიშვნელოვანი ხარვეზები როგორც შეგროვების, ისე გადამუშავების მიმართულებით. განსაკუთრებით პრობლემურია ნარჩენების სეგრეგაციის დაბალი დონე, რაც პრაქტიკულად ზღუდავს ცირკულარული ეკონომიკის პრინციპების რეალიზაციას.

მსოფლიო ბანკის შეფასებით, საქართველოს ნარჩენების მართვის სისტემის სრულყოფილი განვითარებისთვის აუცილებელია მნიშვნელოვანი ინვესტიციები გადამუშავების ინფრასტრუქტურაში და თანამედროვე ნაგავსაყრელების განვითარებაში

(World Bank, 2020). არსებული სისტემა ძირითადად ორიენტირებულია ნარჩენების შეგროვებასა და განთავსებაზე, მაშინ როდესაც გადამუშავების კომპონენტი ჯერ კიდევ სუსტად არის განვითარებული.

რესურსეფექტიანობის თვალსაზრისით საქართველო კვლავ მაღალი რესურსმოხმარების ეკონომიკად რჩება. საქსტატის მონაცემებით, საქართველოს რესურსპროდუქტიულობა 2023 წელს შეადგენდა დაახლოებით **1.19 ლარს თითო კილოგრამ რესურსზე**, რაც მიუთითებს შედარებით დაბალ ეფექტიანობაზე და ეკონომიკის მატერიალურ რესურსებზე მაღალ დამოკიდებულებაზე (Geostat, 2023).

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულების (EPR) სისტემა, რომელიც ითვალისწინებს მწარმოებლის პასუხისმგებლობას პროდუქტის მთელი სასიცოცხლო ციკლის განმავლობაში. საქართველოში ამ სისტემის დანერგვა დაწყებულია, თუმცა მისი პრაქტიკული ეფექტი ჯერ კიდევ შეზღუდულია (Pavliashvili, 2023).

ევროკავშირის გამოცდილება აჩვენებს, რომ ნარჩენების მართვის ეფექტიანი სისტემა ეფუძნება სამ ძირითად კომპონენტს: მკაცრ რეგულაციებს, ეკონომიკურ სტიმულებს და განვითარებულ ინფრასტრუქტურას. სწორედ ამ კომპონენტების ერთობლიობა უზრუნველყოფს რესურსების ეფექტიან გამოყენებას და ნარჩენების გადამუშავების მაღალ დონეს.

ამრიგად, საქართველოში ნარჩენების მართვისა და რესურსეფექტიანობის არსებული მდგომარეობა მიუთითებს მნიშვნელოვან სტრუქტურულ გამოწვევებზე. მიუხედავად გარკვეული პროგრესისა,

ცხრილი 1. ნარჩენების მართვისა და რესურსეფექტიანობის ძირითადი მაჩვენებლები საქართველოში და ევროკავშირში

მაჩვენებელი	საქართველო	ევროკავშირი(საშუალო)
მუნიციპალური ნარჩენები მოსახლეობის ერთ სულზე	250-300 კგ/წ	500+ კგ/წელი
ნარჩენების გადამუშავების დონე	<10%	30-50%
ნაგავსაყრელებზე განთავსება	>90%	<40%
რესურსპროდუქტიულობა	1.19 ლარი/კგ	მნიშვნელოვნად მაღალი

წყარო* UNDP. (2022). *Municipal waste management in Georgia*.

წყარო* Geostat. (2023). *Environmental statistics of Georgia*. National Statistics Office of Georgia.

წყარო* European Environment Agency. (2020). *Circular economy and waste management in Europe*.

სისა, სისტემა ჯერ კიდევ საჭიროებს სერიოზულ რეფორმებს, რათა სრულად გადავიდეს ცირკულარული ეკონომიკის პრინციპებზე და უზრუნველყოს ეკონომიკური განვითარების მდგრადობა.

ციკლულარული ეკონომიკის ინსტიტუციური საფუძვლები საქართველოში

საქართველოში ცირკულარული ეკონომიკის განვითარება მჭიდროდ არის დაკავშირებული გარემოსდაცვითი მმართველობის ინსტიტუციურ ჩარჩოსთან, რომელიც განსაზღვრავს როგორც პოლიტიკის ფორმირებას, ისე მისი პრაქტიკული განხორციელების ეფექტიანობას. თანამედროვე გარემოსდაცვითი პოლიტიკა ეფუძნება მრავალდონიან მართვას, სადაც ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოები, საკანონმდებლო ჩარჩო და საერთაშორისო ვალდებულებები ერთიან სისტემას ქმნის. ამ სისტემის ეფექტიანობა პირდაპირ განსაზღვრავს ცირკულარული ეკონომიკის პრინციპების დანერგვის შესაძლებლობას ქვეყანაში.

საქართველოში გარემოსდაცვითი მმართველობის ძირითადი პასუხისმგებელი ინსტიტუცია არის გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, რომელიც განსაზღვრავს პოლიტიკის ძირითად მიმართულებებს, ნარჩენების მართვის სტრატეგიასა და შესაბამის რეგულაციებს. ამასთან, ადგილობრივი თვითმმართველობები პასუხისმგებელი არიან მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებასა და მართვაზე, რაც ქმნის დეცენტრალიზებული მართვის სისტემას. თუმცა პრაქტიკაში ხშირად შეინიშნება კოორდინაციის ნაკლებობა ცენტრალურ და ადგილობრივ დონეებს შორის, რაც ამცირებს პოლიტიკის ეფექტიანობას (Tsotsoria, 2026).

საქართველოს გარემოსდაცვითი პოლიტიკა მნიშვნელოვანწილად ეფუძნება ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმებით აღებულ ვალდებულებებს, რაც გულისხმობს ნარჩენების მართვის სისტემის ეტაპობრივ დაახლოებას ევროკავშირის სტანდარტებთან. ამ პროცესში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია ნარჩენების მართვის კოდექსს, რომელიც განსაზღვრავს ნარჩენების კლასიფიკაციას, მართვის პრინციპებსა და მწარმოებლის გაფართოებულ ვალდებულებებს. მიუხედავად საკანონმდებლო პროგრესისა, პრაქტიკული განხორციელება კვლავ გამოწვევად რჩება (Pavliashvili, 2023).

ინსტიტუციური ჩარჩოს ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტია მონიტორინგისა და აღსრულების სისტემა. საქართველოში გარემოსდაცვითი

რეგულაციების აღსრულება ხშირად სუსტია, რაც დაკავშირებულია როგორც ადამიანური რესურსების, ისე ტექნიკური შესაძლებლობების შეზღუდულობასთან. ეს პრობლემა განსაკუთრებით მწვავედ ვლინდება რეგიონებში, სადაც ნარჩენების მართვის კონტროლი ნაკლებად ეფექტიანია.

ციკლულარული ეკონომიკის განვითარებისათვის მნიშვნელოვანია ასევე ეკონომიკური ინსტრუმენტების არსებობა, რომლებიც ქმნის სტიმულებს ბიზნესებისა და მოსახლეობისთვის. საქართველოში ასეთი ინსტრუმენტების გამოყენება ჯერ კიდევ შეზღუდულია. მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულების (EPR) სისტემა წარმოადგენს ერთ-ერთ მთავარ მექანიზმს, რომელიც მიზნად ისახავს ნარჩენების შემცირებასა და გადამუშავების ხელშეწყობას. თუმცა მისი დაფარვა ჯერ კიდევ არ არის სრულყოფილი და საჭიროებს შემდგომ გაფართოებასა და გაძლიერებას (Pavliashvili, 2023).

ევროკავშირის გამოცდილება აჩვენებს, რომ ცირკულარული ეკონომიკის წარმატებული ინსტიტუციური მოდელი ეფუძნება სამ ძირითად ელემენტს: მკაფიო სამართლებრივ ჩარჩოს, ეფექტიან აღსრულებას და ეკონომიკურ სტიმულებს. ამ ელემენტების ერთობლიობა უზრუნველყოფს სისტემის მდგრადობას და ნარჩენების მაღალი დონის გადამუშავებას. საქართველოში კი აღნიშნული კომპონენტები ჯერ კიდევ არ არის სრულად ინტეგრირებული ერთიან სისტემაში, რაც აფერხებს ცირკულარული ეკონომიკის განვითარებას (European Environment Agency, 2021).

ინსტიტუციური ჩარჩოს გაუმჯობესების კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულებაა საზოგადოებრივი ჩართულობა. ნარჩენების სეგრეგაციისა და გადამუშავების სისტემის წარმატება დიდწილად დამოკიდებულია მოსახლეობის ინფორმირებულობაზე და ჩართულობაზე. საქართველოში ამ მიმართულებით პროგრესი შეინიშნება, თუმცა საერთო დონე ჯერ კიდევ დაბალია, რაც საჭიროებს დამატებით საგანმანათლებლო და საინფორმაციო პოლიტიკის გაძლიერებას.

ამრიგად, საქართველოში ცირკულარული ეკონომიკის ინსტიტუციური საფუძვლები ფორმირების ეტაპზე იმყოფება. მიუხედავად საკანონმდებლო პროგრესისა და საერთაშორისო ვალდებულებების არსებობისა, პრაქტიკული განხორციელება კვლავ გამოწვევად რჩება. სისტემის ეფექტიანობის გასაზრდელად აუცილებელია ინსტიტუციური კოორდინაციის გაძლიერება, ეკონომიკური სტიმულების გაფართოება და მონიტორინგის მექანიზმების

გაუმჯობესება, რაც საბოლოოდ უზრუნველყოფს ცირკულარული ეკონომიკის პრინციპების სრულფასოვან დანერგვას საქართველოში.

ციკლარული ეკონომიკის ეკონომიკური პოლიტიკა საქართველოში

ციკლარული ეკონომიკის განვითარება საქართველოში მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული ეკონომიკური პოლიტიკის ინსტრუმენტებზე, რომლებიც განსაზღვრავს როგორც ბიზნეს სექტორის ქცევას, ისე მოსახლეობისა და სახელმწიფო სტრუქტურების ურთიერთობას გარემოსდაცვით საკითხებთან. ეკონომიკური პოლიტიკა წარმოადგენს იმ მექანიზმთა ერთობლიობას, რომლის საშუალებითაც სახელმწიფო ცდილობს რესურსების ეფექტიანი გამოყენების ნახალისებას, ნარჩენების შემცირებას და გარემოსდაცვითი ზიანის მინიმიზაციას.

საქართველოში გარემოსდაცვითი ეკონომიკური პოლიტიკა ბოლო წლებში თანდათან ვითარდება, თუმცა მისი ეფექტიანობა ჯერ კიდევ შეზღუდულია. ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევაა ის, რომ ეკონომიკური ზრდის მოდელი ნაწილობრივ კვლავ ეფუძნება რესურსების ინტენსიურ გამოყენებას, რაც აფერხებს ცირკულარული ეკონომიკის პრინციპების სრულფასოვან ინტეგრაციას ეკონომიკურ სისტემაში.

ეკონომიკური ინსტრუმენტებიდან ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი არის ნარჩენების მართვის საფასო პოლიტიკა. საქართველოში ნარჩენების განთავსების საფასო სისტემა ჯერ კიდევ არ ასახავს სრულად გარემოსდაცვით ხარჯებს, რაც ნიშნავს, რომ ნაგავსაყრელებზე განთავსება ეკონომიკურად შედარებით იაფია და შესაბამისად ნაკლებად სტიმულირებს გადამუშავებას. საერთაშორისო გამოცდილება აჩვენებს, რომ ნარჩენების განთავსების გადასახადების ზრდა პირდაპირ უწყობს ხელს გადამუშავების სექტორის განვითარებას და ნარჩენების შემცირებას (European Environment Agency, 2021).

მნიშვნელოვან ინსტრუმენტს წარმოადგენს მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულების (EPR) სისტემა, რომელიც საქართველოში უკვე დანერგვის ეტაპზეა. ამ სისტემის მიზანია მწარმოებლის პასუხისმგებლობის გაზრდა პროდუქტის მთელი სასიცოცხლო ციკლის განმავლობაში, მათ შორის ნარჩენების მართვაზეც. მიუხედავად საკანონმდებლო ჩარჩოს არსებობისა, მისი პრაქტიკული ეფექტიანობა ჯერ კიდევ შეზღუდულია და არ მოიცავს ყველა სექტორს სრულად (Pavliashvili, 2023).

ციკლარული ეკონომიკის განვითარებისათვის მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია ასევე გადამუშავების ინდუსტრიის მხარდაჭერა. საქართველოში ეს სექტორი ჯერ კიდევ განვითარების ადრეულ ეტაპზეა და საჭიროებს სახელმწიფო მხარდაჭერას როგორც საგადასახადო შეღავათების, ისე გრანტებისა და ინვესტიციების სახით. გადამუშავების ბაზრის სუსტი განვითარება პირდაპირ ზღუდავს ნარჩენების ეკონომიკურ ღირებულებად გარდაქმნის შესაძლებლობას.

გარდა ამისა, მწვანე ინვესტიციები წარმოადგენს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ეკონომიკურ ინსტრუმენტს, რომელიც ხელს უწყობს ეკოლოგიურად სუფთა ტექნოლოგიების დანერგვას და ენერგოეფექტიანობის ზრდას. საქართველოში მწვანე ინვესტიციების ნილი ეკონომიკაში ჯერ კიდევ დაბალია, რაც მიუთითებს ფინანსური ბაზრის არასაკმარის განვითარებაზე გარემოსდაცვითი მიმართულებით.

საგადასახადო პოლიტიკა ასევე მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ცირკულარული ეკონომიკის განვითარებაში. განვითარებულ ქვეყნებში გამოიყენება ე.წ. ეკოლოგიური გადასახადები, რომლებიც ზრდის გარემოსდაცვითად მავნე ქცევის ღირებულებას და ამით ქმნის სტიმულს ეკოლოგიურად სუფთა ტექნოლოგიების გამოყენებისთვის. საქართველოში მსგავსი სისტემები ჯერ კიდევ შეზღუდულად არის განვითარებული.

საერთაშორისო გამოცდილება აჩვენებს, რომ ცირკულარული ეკონომიკის წარმატებული განვითარება დამოკიდებულია ეკონომიკური ინსტრუმენტების კომპლექსურ გამოყენებაზე. მხოლოდ ერთი პოლიტიკის მექანიზმი ვერ უზრუნველყოფს სისტემურ ცვლილებას; საჭიროა ერთდროულად რეგულაციები, ფინანსური სტიმულები და ინსტიტუციური მხარდაჭერა. ევროკავშირის გამოცდილება ცხადყოფს, რომ სწორედ ამ სამკომპონენტური მიდგომა უზრუნველყოფს ნარჩენების მაღალი დონის გადამუშავებას და რესურსეფექტიანობის ზრდას (European Environment Agency, 2020).

საქართველოში ასევე მნიშვნელოვანია საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტების როლი, რომლებიც მხარს უჭერენ გარემოსდაცვით პროექტებს. მსოფლიო ბანკისა და სხვა დონორი ორგანიზაციების მიერ დაფინანსებული პროექტები ხელს უწყობს ნარჩენების მართვის ინფრასტრუქტურის განვითარებას, თუმცა ამ ინვესტიციების მოცულობა ჯერ კიდევ არასაკმარისია სისტემური გარდაქმნისთვის (World Bank, 2020).

ციკლარული ეკონომიკის ეკონომიკური პო-

ლიტიკის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტია ინოვაციების მხარდაჭერა. ეკონომიკის განვითარებას იძლევა შემცირდეს რესურსების მოხმარება და გაიზარდოს წარმოების ეფექტიანობა. საქართველოში ინოვაციური ეკოსისტემა ჯერ კიდევ ფორმირების ეტაპზეა და საჭიროებს დამატებით სახელმწიფო და კერძო სექტორის მხარდაჭერას (Zarnadze, 2023).

ამრიგად, საქართველოში ცირკულარული ეკონომიკის ეკონომიკური პოლიტიკა და ინსტრუმენტები განვითარების ეტაპზე იმყოფება. მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს გარკვეული საკანონმდებლო და ინსტიტუციური საფუძვლები, მათი პრაქტიკული ეფექტიანობა ჯერ კიდევ შეზღუდულია. სისტემური გაუმჯობესებისთვის აუცილებელია ეკონომიკური სტიმულების გაძლიერება, საგადასახადო პოლიტიკის გამწვანება, ინვესტიციების ზრდა და ინოვაციების მხარდაჭერა, რაც საბოლოოდ უზრუნველყოფს ცირკულარული ეკონომიკის პრინციპების სრულფასოვან დანერგვას ქვეყანაში.

დასკვნა

საქართველოში ცირკულარული ეკონომიკის განვითარება წარმოადგენს თანამედროვე ეკონომიკური და გარემოსდაცვითი პოლიტიკის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან მიმართულებას, რომელიც მიზნად ისახავს რესურსების ეფექტიან გამოყენებას, ნარჩენების მინიმიზაციას და ეკონომიკური სისტემის მდგრადობის გაძლიერებას. ჩატარებულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ ქვეყნის არსებული სისტემა ჯერ კიდევ განვითარების ეტაპზე იმყოფება და საჭიროებს როგორც ინსტიტუციურ, ისე ეკონომიკურ და ინფრასტრუქტურულ გარდაქმნებს.

ნარჩენების მართვის ანალიზმა ცხადყო, რომ საქართველოში მუნიციპალური ნარჩენების მოცულობა მზარდია და 2023 წელს დაახლოებით 1,184 ათას ტონას შეადგენდა. მიუხედავად იმისა, რომ ერთ სულ მოსახლეზე ნარჩენების რაოდენობა ევროკავშირის საშუალო მაჩვენებელზე დაბალია, მთავარი პრობლემა დაკავშირებულია ნარჩენების მართვის ხარისხთან. ქვეყანაში ნარჩენების დიდი ნაწილი კვლავ ნაგავსაყრელებზე ხვდება, ხოლო გადამუშავების დონე მნიშვნელოვნად ჩამორჩება განვითარებულ ქვეყნებს. ეს მიუთითებს სისტემური ინფრასტრუქტურული და ორგანიზაციული პრობლემების არსებობაზე.

კვლევამ აჩვენა, რომ რესურსეფექტიანობის

დონე საქართველოში შედარებით დაბალია, რაც აისახება რესურსპროდუქტიულობის მაჩვენებელშიც. ეკონომიკა კვლავ მაღალი რესურსმოხმარების მოდელზეა დაფუძნებული, რაც ზღუდავს ცირკულარული ეკონომიკის პრინციპების სრულფასოვან ინტეგრაციას. აღნიშნული მდგომარეობა პირდაპირ უკავშირდება ტექნოლოგიური განვითარების, ინოვაციების და მწვანე ინვესტიციების არასაკმარის დონეს.

ინსტიტუციური ანალიზის საფუძველზე გამოვლინდა, რომ საქართველოში გარემოსდაცვითი მმართველობის სისტემა ფორმირების პროცესშია. მიუხედავად საკანონმდებლო ჩარჩოს გაუმჯობესებისა და ევროკავშირთან დაახლოების ვალდებულებებისა, კვლავ არსებობს მნიშვნელოვანი გამოწვევები უწყებათაშორის კოორდინაციაში, მონიტორინგისა და აღსრულების მექანიზმებში, ასევე საზოგადოებრივი ჩართულობის დონეში. ეს ფაქტორები ამცირებს პოლიტიკის ეფექტიანობას და აფერხებს ცირკულარული ეკონომიკის განვითარებას.

ეკონომიკური პოლიტიკისა და ინსტრუმენტების შეფასებამ აჩვენა, რომ საქართველოში ჯერ კიდევ შეზღუდულად გამოიყენება ის მექანიზმები, რომლებიც განვითარებულ ქვეყნებში ცირკულარული ეკონომიკის საფუძველს წარმოადგენს. ნარჩენების განთავსების საფასო სისტემა სრულად არ ასახავს გარემოსდაცვით ხარჯებს, მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულების სისტემა მხოლოდ ნაწილობრივ არის დანერგილი, ხოლო მწვანე ინვესტიციებისა და ეკოლოგიური საგადასახადო პოლიტიკის გამოყენება ჯერ კიდევ შეზღუდულია. შესაბამისად, ეკონომიკური სტიმულები არასაკმარისია იმისათვის, რომ უზრუნველყოს მასშტაბური სისტემური ცვლილებები.

კვლევის შედეგების საფუძველზე შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოში ცირკულარული ეკონომიკის განვითარება საჭიროებს კომპლექსურ და ინტეგრირებულ მიდგომას. პირველ რიგში აუცილებელია ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, განსაკუთრებით ნარჩენების სეგრეგაციისა და გადამუშავების მიმართულებით. მეორე მნიშვნელოვანი მიმართულებაა ეკონომიკური სტიმულების გაძლიერება, მათ შორის საგადასახადო პოლიტიკის გამწვანება და მწარმოებლის პასუხისმგებლობის სისტემის გაფართოება. მესამე მიმართულებას წარმოადგენს ინსტიტუციური კოორდინაციის გაუმჯობესება და მონიტორინგის მექანიზმების გაძლიერება.